

Motion till riksdagen 2023/24:120

av Eric Palmqvist (SD)

Utredning av anmälnings- eller tillståndsplikt för kyltornsanläggningar

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur legionellasmitta från kyltornsanläggningar bäst motverkas och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda om kyltornsanläggningar lämpligast kartläggs genom anmälnings- eller tillståndsplikt och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Kyltorn är en anläggning som kyler ner vatten genom avdunstning. Bland annat används kyltorn för luftkonditionering och inom industrin. Den stora fördelen med kyltorn jämfört med torr kyla är att kyltornens elförbrukning ligger på ungefär hälften av torr kyla.

Legionellabakterien kan orsaka legionärssjuka, vilket är en svår typ av lunginflammation. Bakterien kan spridas över stora områden med den fuktiga luften från kyltorn, och den smittar genom inandning. Den förekommer i vanligt vatten och sjukdomen kan spridas via kranar och duschar. Legionella förökar sig som mest mellan 25 och 35 grader, en temperatur som kyltorn verkar vid. Eftersom orsaken till smittan är svårupptäckt kan kyltornsverksamhet anses potentiellt farligare än sådan verksamhet där eventuella utsläpp direkt upptäcks.

Senaste utbrottet i Sverige från kyltorn var i Kista 2017. Åtta smittades av legionella och fyra dog. Innan det slog bakterien till i Lidköping 2004 och i Västerås 1979. Norge drabbades av ett större legionellautbrott under 2000-talet där många människor dog, vilket ledde till att Norge införde en lag som helt förbjuder användning av öppna kyltorn. Det kan vara så att ett kyltornsförbud i Sverige vore en väl drastisk åtgärd, men en översyn av regelverket kring kyltorn behöver göras i samverkan med organisationer och

aktörer inom industri och näringsliv, och en anmälnings- eller tillståndsplikt för kyltornsanläggningar bör samtidigt övervägas.

I dagsläget utgör kyltorn inte någon tillstånds- eller anmälningspliktig miljöfarlig verksamhet. Kyltorn kan däremot ingå i en verksamhet som är tillstånds- eller anmälningspliktig. I de fall där ett kyltorn utgör en del i en process i en verksamhet som omfattas av tillstånds- eller anmälningsplikt, omfattas således även kyltornet av anmälan eller tillståndet.

Miljöbalken föreskriver krav på regelbunden kontroll av sådan verksamhet som kan påverka människors hälsa eller miljön. Den som är ansvarig för en verksamhet är därmed skyldig att vidta de skyddsåtgärder som behövs för att förebygga, hindra och motverka eventuella skador och olägenheter för människors hälsa. Verksamhetsutövarens så kallade egenkontroll innefattar exempelvis rutiner för rening av utrustning och fortlöpande bedömning av risker, och här är kunskapen om, och upprätthållandet av, goda hygienrutiner en bärande del. Betydelsen av detta och säkerställandet av att verksamhetsutövaren besitter rätt kompetens skulle kunna motivera att göra kyltornsanläggningar tillståndspliktiga.

I de fall verksamhetsutövaren brister i sin egenkontroll eller ett legionellautbrott sker av annan anledning vidtar en komplicerad smittspårning. Detta är en konsekvens av att det idag saknas ett nationellt register över kyltorn och deras placering. Detta är en problematik som tidigare miljö- och klimatminister Isabella Lövin (MP) vidgick att dåvarande regering hade kännedom om så sent som februari 2020 utan att ha en uttalad plan för hur eventuell smittspridning ska motverkas eller begränsas. Mot bakgrund av de lärdomar vi kunnat dra efter covid-19-utbrottet gällande svårigheterna med att på ett snabbt och effektivt sätt spåra en farlig, potentiellt dödlig, smitta är det enligt min uppfattning av synnerlig vikt att åtgärder vidtas för att underlätta vid smittspårning efter ett eventuellt legionellautbrott.

Eftersom tekniken med öppna kyltorn är mycket energieffektiv jämfört med kylning med torr kyla bidrar den till en minskad energiförbrukning, vilket är positivt. Detta ställer dock stora krav på verksamhetsutövarna. Ett nytt legionellautbrott skulle kunna få förödande konsekvenser och potentiellt leda till att tekniken ifrågasätts. Ett totalförbud, likt det i Norge, skulle förutom kostsamma reinvesteringar, också bidra till en ökad energiförbrukning och försämrad konkurrenskraft för de företag där tekniken idag används.

Det är ett faktum att legionellasmitta har drabbat människor tidigare via just kyltorn, och det är snarare en fråga om när, och inte om, det kan hända igen om regeringen inte agerar. Mot bakgrund av det anförda menar jag att riksdagen skall besluta att uppdra åt regeringen att utreda om och hur legionellasmitta från kyltornsanläggningar bäst motverkas samt om kartläggning av dessa anläggningar lämpligast sker genom anmälnings- eller tillståndsplikt. I sammanhanget bör också nämnas att Stockholms stad redan har föreslagit att kyltorn ska bli föremål för anmälningsplikt, och det är min uppfattning att riksdagen skall fatta beslut om att frågan nu skall utredas i syfte att tillskapa ett nationellt regelverk.

Eric Palmqvist (SD)